

УРОК № 41

Тема уроку. Україна в геополітичному вимірі

Мета: розкрити геополітичну структуру сучасного світу, визначити місце України на сучасній геополітичній карті світу, основні вектори сучасної української геополітики; розвивати уміння порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; виховувати почуття патріотизму, прилучати учнів до дослідницької роботи, формувати культуру спілкування.

Хід уроку

1. Геополітика

Геополітика — наука про вплив географічного простору держав на їхні політичні цілі та інтереси.

Чинники, що впливають на геополітичні інтереси держави: географічне положення країни, її природні умови та природні ресурси, відносини з сусідніми країнами, їх рівень економічного розвитку, економічна та політична стабільність тощо. Відповідно до геополітичних чинників кожна держава розробляє геополітичну стратегію. Геополітична стратегія держави включає побудову відносин із різними країнами: союзниками, супротивниками, сусідами, іншими країнами; розробку методів забезпечення інтересів держави: політичних, економічних, військових, культурологічних та ін.

2. Геополітичні центри сили

Геополітичні центри сили — найбільш потужні за економічним, військовим, науково-технічним, фінансовим та людським потенціалом країни та їх об'єднання.

Чинники, що геополітичну роль країни в сучасному світі: економічна потужність, військова потужність, географічне положення, політичний вплив, ресурсний потенціал (природний, людський, науково-технічний, фінансовий), внутрішньополітична стабільність. У другій половині ХХ ст. — двополюсний світ: протистояння США та СРСР (НАТО та Організації Варшавського договору (ОВД)), «холодна війна». На початку ХХІ ст. — формування багатополюсного світу. Основні центри сили: США, Європейський Союз, Китай, Японія, Індія. Регіональні геополітичні лідери: Німеччина, Бразилія, ПАР, Туреччина, Саудівська Аравія.

Загострення боротьби різних політичних блоків і союзів за сфери впливу.

3. Місце України на сучасній геополітичній карті світу

З набуттям незалежності Україна виконала наступні геополітичні завдання: 1) налагодила взаємовідносини з провідними впливовими державами та їх об'єднаннями, зокрема з ЄС, НАТО, США, а також добросусідські відносини з безпосередніми та відносно віддаленими сусідніми державами; 2) приєдналася до ОБСЄ та до Договору про

нерозповсюдження ядерної зброї як без'ядерної держави; 3) обрала курс на європейську інтеграцію та в подальшому до ЄС. Геополітичні загрози з боку Росії.

● **Місце України на сучасній геополітичній карті світу.** Україна розміщується в Північній півкулі, у її помірному поясі. Площа України становить 603,7 тис. км². За цим показником вона посідає друге місце серед країн Європи після Росії. Довжина державного суходільного кордону України становить приблизно 6516 км, морський кордон сягає 1053 км (довжина смуги уздовж територіальних вод України, ширина яких становить 12 морських миль). Отже, загальна довжина кордону – 7569 км. Україна розміщується в

Мал. 117. Варіант центру багатополлярності світу

центрі Східної Європи і межує по суходолу із 7 країнами: з Білоруссю на півночі, з Польщею на заході, зі Словаччиною, Угорщиною, Румунією і Молдовою на південному заході та з Росією на сході. Україна має доволі вигідне географічне положення. Вона є країною Східної Європи, має сім безпосередніх сусідів цього самого регіону, широкий вихід до двох морів.

Геополітичне положення України вигідне й водночас складне.

Вона перебуває приблизно на однакових відстанях від позаєвропейських центрів світової політики й економіки – Вашингтона й Токію, відносно близько до столиць найбільших європейських держав – Берліна, Лондона, Парижа, Рима, а також Брюсселя та Страсбурга (так званих столиць Європи) і досить близько до столиць сусідніх з нею держав.

У той же час сучасне геополітичне становище України дуже ускладнене через воєнні дії на сході країни. Головною загрозою національній державності та суверенітету України залишається неоголошена війна, що ведеться проти нашої країни Росією. Агресія сусідньої держави має всі ознаки загарбницької війни: окупація частини території, диверсійна і підривна дестабілізація на прилеглих територіях та створення на них маріонеткових «урядів», шантаж та ультиматуми, безпрецедентний інформаційний тиск і використання найбрутальніших форм пропаганди.

Проте Україна зустріла російську агресію не на самоті. Український народ із перших днів нерівного протистояння відчуває потужну моральну підтримку світового співтовариства, передусім передових демократичних країн Європи, США, Канади та інших цивілізованих держав світу. Агресора зупинено, але поки що не вдалося звільнити захоплені ним території. Агресія Росії підняла хвилю патріотизму в Україні, прискорила формування і зміцнення громадянського суспільства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОТРОЛЮ

1. Що таке геополітика?
2. Яке місце посідає Україна в сучасній геополітичній структурі світу?
3. Назвіть основні вектори сучасної української геополітики?

ЗАВДАННЯ

- 1. Уважно прочитайте поданий матеріал.*
- 2. Дайте відповіді на питання самоконтролю.*
- 4. Опрацювати параграф підручника Безуглий В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 33.*